

evidență, conservare, restaurare

RESTAURAREA UNUI COIF DE FIER, DIN SECOLUL AL XVI-LEA

DAN PAUL

Între obiectele din colecția de arme a Secției de istorie a Complexului Muzeal Sibiu, care necesitau intervenții urgente de restaurare, s-a aflat și un coif din fier, datînd din secolul al XVI-lea.

Valoarea sa deosebită este conferită atât de raritatea acestui gen de piese în colecțiile de arme din țara noastră, cît și de frumoasa ornamentare a întregii sale suprafețe exterioare prin damaschinare cu aur.

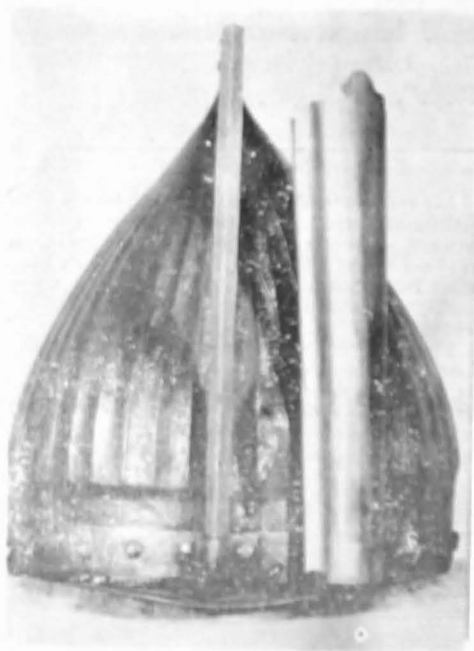
Stadiul avansat de degradare chimică și mecanică a impus intrarea în restaurare a acestei piese, în cadrul sectorului metale al Laboratorului zonal de restaurare Sibiu.

În urma analizelor efectuate s-a constatat că pe întreaga suprafață a coifului, atât în interiorul său cît și în exterior, se întindea un strat gros de produși de coroziune, acoperit, în mare parte, de straturi de uleiuri și vasele, folosite la conservările anterioare. În anu-

Coif, vedere din față, înainte de restaurare.

Coif, vedere din față, după restaurare

Coif, vedere laterală, înainte de restaurare

Coif, vedere laterală, după restaurare

mite locuri, produșii de coroziune au străpuns complet metalul.

Ornamentația exterioară, sub forma motivelor florale și geometrice, executate prin gravare chimică, a dispărut complet în anumite locuri datorită aceluiași proces de coroziune, existind pericolul exfolierii foței de aur și în alte zone.

Privitor la structura elementelor componente s-a constatat că port-panașul era o înlocuire necorespunzătoare a sub-

ansamblului original dispărut, apărătoarea de ceafă era complet desprinsă de calotă, iar apărătoarea de nas lipsea în întregime. Pe baza acestor concluzii au fost stabilite etapele de tratament în urma cărora piesa trebuia să capete un aspect cât mai apropiat de cel original, totodată urmărindu-se a fi stopate și procesele corozive.

Datorită gradului diferit de degradare a zonelor, interiorul fiind mai puternic corodat decât exteriorul, precum și a necesității salvării fragmentelor de damaschinare s-a impus aplicarea unui tratament de curățire etapizată. În prima fază, întreaga piesă a fost curățată în soluție de Complexon III, cu un $\text{pH} = 5,5$. După încheierea acestui tratament, piesa a fost neutralizată prin îmbăiere în apă distilată și apoi s-a pensulat exteriorul cu acid fosforic în concentrație de 20%. După formarea stratului de fosfat, suprafața exterioară a fost peliculizată cu lac acrilic de tip Silvacrom.

Datorită grosimii mari a stratului de produși corozivi din interior, s-a continuat tratamentul de curățire numai în această zonă, folosindu-se acidul fosforic 20%, iar ca inhibitori tioureea și alcoolul butilic. După încheierea curățirii complete a interiorului, s-a aplicat același tratament de fosfatare, apoi un strat de tanin vegetal, iar în final s-a peliculizat cu lac Silvacrom.

Pentru plombarea găurilor produse de coroziune s-a folosit un chit de rășină epoxidică.

După încheierea tratamentelor chimice, au fost efectuate lucrări de completare a subansamblelor lipsă în vederea restabilirii aspectului original, conform indicațiilor specialiștilor în istorie din comisia de restaurare și a informațiilor bibliografice. Astfel, a fost confecționată, prin forjare, apărătoarea de nas, a cărei formă era indicată de piesa de fixare și culisare pe coif.

Noul port-panaș a fost confecționat din tablă de fier cu o grosime egală cu cea a coifului, reprezentind o încercare de reconstituire a formei bazată pe imagini ale unor piese similare întâlnite în bibliografia de specialitate.

Apărătoare de ceafă,
după curățire

Apărătoarea de ceafă,
după aplicarea foitei
metalice.

Etapa cea mai importantă și mai dificilă în procesul reconstituirii aspectului original au reprezentat-o operațiunile de restaurare a damaschinării. Pentru exemplificare, a fost aleasă apărătoarea de ceafă, al cărei model gravat se păstra încă destul de bine reliefat, astfel încât putea fi refăcut prin aplicarea unei foite metalice auri.

Operațiunile de tratament chimic au fost aceleași ca și pentru calota coifului. După fosfatarea și uscarea completă, au

fost aplicate două straturi de șelac 15% și apoi două straturi de lac pe bază de ulei. După o oră de la depunerea celui de-al doilea strat de lac a fost aplicată foia metalică aurie, prin tamponare ușoară cu o pensulă fină, ulterior asupra acesteia peliculizându-se alte două straturi de șelac. Contrastul de culoare a fost obținut prin șlefuirea cu lină de oțel a modelului reliefat, foia aurie rămânând numai în zonele adâncite prin gravare.

În final a fost refăcut sistemul de prindere al apărătoării de calota coifului.

ZUSAMMENFASSUNG

Im vorliegendem Aufsatz wird die Reinigung und Konservierung eines Eisenhelmes aus dem 16. Jahrhundert, der graviert und mit Gold damaschiert ist, vorgestellt. Der Vorgang berücksichtigt auch Arbeitsmethoden aus der einschlägigen

Literatur, wie das Ersetzen des Federhalters mit einem der ursprünglichen Form ähnlichen, das Herstellen und Befestigen am Helm eines Nasenschutzes, wie auch die Nachahmung der Damaschierung auf dem Nackenschutz.